

«СТУДІЇ...» ПЕРШИЙ КРОК У ДРУГЕ ДЕСЯТИРІЧЧЯ

Василь КУЧЕР, кандидат філологічних наук

Науковий часопис «Кременецькі компаративні студії» розпочав друге десятиріччя свого існування – нинішній його випуск став одинадцятим з часу заснування. Над підготовкою кожного випуску видання до виходу у світ продуктивно працює редакційна колегія у своєму постійному складі, очолювана головним редактором, доктором філологічних наук, професором Денисом Чиком і заступником головного редактора, кандидатом філологічних наук, доцентом Оленою Пасічником. Вважаємо суттєвим моментом той факт, що до складу редколегії входять науковці нашої академії, кандидати філологічних наук, доценти Наталя Воронцова, Тетяна Семегин, Анатолій Янков, кандидат філологічних наук Наталя Янусь, асистент кафедри іноземних мов і методик їх навчання Надія Данік, працівники кафедри Ірина Ульяк і Наталя Колодійчук, а також учитель німецької мови Кременецького академічного ліцею імені Уласа Самчука, кандидат філологічних наук, доцент Ольга Чик.

Заслугує уваги склад редакційної ради часопису ускладні науковців – представників різних науково-освітніх установ України та зарубіжжя: професор Сілезького університету в Катовіцах (Республіка Польща) Кшиштоф Вечорек, доцент Балтоскандинавської академії в Паневежісусі (Литовська республіка) Сільвестрас Гайжюнас, професор Кременецької гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка Олександр Готов, професор Бердянського ДПУ Вікторія Зарва, професор Ужгородського НУ Іван Зимомря, професор Тернопільського НПУ імені Володимира Гнатюка Ольга Куца, професор Східноєвропейського університету імені Рауфа Аблязова (м. Черкаси) Ігор Лімборський, професор Московського державного університету імені М.В. Ломоносова (Російська Федерація) Наталя Пахсарьян і професор НУ «Києво-Могилянська академія» Борис Шалагінов.

Аналітичні зусилля авторів першого розділу «Студії...» спрямовані на «Сучасні проблеми порівняльного літературознавства». Науковий співробітник Інституту літератури НАН України, доцент Тетяна Белімова розглядає «Жіночі соціальні ролі в парадигмі культурної пам'яті», в чому на основі аналізу романів сучасних британських і українських письменниць характеризує процеси відтворення і перепрочитання національної пам'яті та прикметних подій національної історії, а також робить висновок щодо необхідності перекласти культурну парадигму пам'яті доступною мовою та вибудувати комунікацію з найширшою читацькою аудиторією. Доктор філологічних наук, професор Петро Білоус (м. Житомир) пише про «Образи української метафізичної поезії у книзі духовної лірики «Спас» Ігоря Павлюка». Науковець дослідив поетичні форми та рефлексії автора на тлі сучасних історичних подій і суспільних трансформацій, вказав на зв'язки поета з національними світоглядними цінностями. «Деконструкція архетипічних мотивів і канонічних текстів в азербайджанській постмодерній прозі» склала зміст статті наукового співробітника Інституту літератури імені Нізामी Ганджеві Ельнари Гарагозової. Авторка приходить до висновку, що архетипічні сюжети та канонічні тексти, використані в сучасній прозі, відіграють важливу роль у передачі ідей класичної літератури молодому поколінню.

Науковці Тернопільського НПУ ім. Володимира Гнатюка Анатолій Катериняк, Тарас Дзись і Галина Дзись предметом вивчення обрали «Прозову мініатюру в контексті літературознавчої жанрології», де говорять про становлення та функціонування жанру прозової мініатюри у світовій літературі нашого часу. «Польський модернізм і творчість В. Стефаніка: аспекти діалогу та художньої рецепції» – тема дослідження доцента Одеського НУ імені І.І. Мечнікова Ольги Казанової. Дослідниця здійснила спробу з'ясувати особливості впливу польських письменників-модерністів на формування окремих художніх засад творчості Василя Стефаніка, в чому наголосила, що український прозаїк не йшов шляхом копіювання зарубіжних зразків, а поступово формувалася власний авторський стиль. Кандидати філологічних наук, доценти кафедри української філології нашої академії Ірина Комінярська та Олена Пасічник публікують дослідження «Поетизація хутора як «родинного гнізда» в повісті Бориса Харчука «У дорозі» та в романі Уласа Самчука «Морозів хутір». Науковці аналізують топос хутора за творами відомих українських прозаїків і вказують на основні ознаки «хутірського» феномена в українському соціумі: любов і прив'язаність до землі в синтезі з важкою працею землероба, дотримання народних традицій та обрядів, висока релігійність. «Особливості конфлікту та характеру у драмах Г.І. Бєсена «Ляльковий дім» і В. Винниченка «Чорна Пантера і білий Медвідь»: компаративний аспект» висвітлює доцент Полтавського НПУ імені В.Г. Короленка Тетяна Конєва. Авторка наголошує, що мелодрама Володимира Винниченка як паросток європейської літератури увібрала в себе елементи і традиційного, і новаторського драматичного мистецтва та сприяла «виходу українського театру на світову арену».

«До питання про рецепцію словацької поезії на українських теренах: антології та збірники перекладів» – така тема привернула увагу доцента Ужгородського НУ Тетяни Ліхтей, яка виходить із того, що українсько-словацькі культурні відносини сягають глибини віків і закликає актуалізувати питання рецепції словацької поезії на українських теренах і цим поглибити та зміцнити наші літературні взаємини. Оригінальне дослідження «Поетичне слово музикантки: Торі Еймос та її пісенна лірика» пропонує доцент Київського НУ імені Тараса Шевченка Юліана Матясова, яка на основі аналізу творчості окремого митця показала, що музика, як і поезія, розгортається в часі, виявляє наративність, виступає «універсальною мовою», доступно кожному, а пісенна лірика сприяє входженню у пісню як в історію, а історію сприймати як пісню. Головний бібліограф Центральної наукової бібліотеки Харківського НУ імені В.Н. Каразіна Юліана Полякова розкриває «Образ автора в мемуарах В. Ходасевича і М. Цветаєвої». Авторка демонструє, як обраний письменником образ оповідача впливає на спосіб подачі матеріалу: В. Ходасевич виступає як дослідник-літературознавець, М. Цветаєва – як ліричний поет і рівноправний учасник подій. Фундаментальна в мистецькому плані та досить складна в соціально-політичному аспекті «Тема революції в Південному Азербайджані як прояв проблеми національної самосвідомості в англійській і азербайджанській літературах II половини ХХ століття» привернула увагу наукового співробітника Інституту літератури імені Нізामी Ганджеві НАН Азербайджану Марджан Сабір Софієвої. Автор дослідження приходить до важливого висновку: на фоні тогочасних суспільно-політичних подій в національній літературі розпочала формуватися нова тема,

що згуртувала творчих людей навколо ідеї національної єдності.

Розділ «Актуальні проблеми загального літературознавства» включає два аналітичних дослідження: «Французька поетична група «Парнас»: любов до краси та істини» (автор – доцент Сумського ДПУ імені А.С. Макаренка Неля Медвідь) і «Вплив війни на долі людей в повісті Раміза Ровшана «Біль»» (автор – науковець Бакинського слов'янського університету Малака Агасаф Ельясова-Раджабова). Українська дослідниця вважає, що творчість представників поетичної групи «Парнас» багато в чому визначала літературне «обличчя» другої половини ХІХ – початку ХХ століття: саме вони відкрили шлях до модернізму, прагнули подолати буденність життя, утвердити в ньому Красу та Істину, а в мистецтві – досягти високого змісту та довершеної естетичної форми. Аналітика азербайджанської авторки спрямована на відображення болю людської душі в контексті дихотомії бажання і страху, а це означає, що війна не закінчується ніколи, а продовжується на психологічному фронті протистоянням індивіда і суспільства.

Тематика третього розділу – «Сучасні компаративна лінгвістика і перекладознавство: проблеми і перспективи». Він відкривається дослідженням «Зіставний аналіз двох українських перекладів вірша Марини Цветаєвої «Тоска по Родине! Давно...» в дзеркалі стратегії перекладу», яке здійснили професор Національної академії образотворчого мистецтва й архітектури Неоніла Зайченко і професор Київського НУ імені Тараса Шевченка Ольга Паламарчук. Авторки стверджують, що у виборі лексичних відповідностей кожен із перекладачів керується власною перекладацькою стратегією, що формує практичну стратегію «перекладу від автора» або лінгвокультурну адаптацію «перекладу від читача». Специфічну тематику статті обрала доцент Сумського ДПУ імені А.С. Макаренка Олександра Молчанова: вона висвітлювала «Особливості образності назв комах (на матеріалі слів-символів і фразеологізмів французької, англійської, російської та української мов)». Автор виходила з того, що специфіка мовної картини світу, особливості сприйняття та переосмислення дійсності краще всього досліджувати на матеріалі спільних для багатьох народів реалій, відображених у відповідних словах-символах,

пов'язаних із світом живої природи, в тому числі, комах. Доцент Харківського НТУ «Харківський політехнічний інститут» Світлана Царьова і магістрант цього ж університету Дар'я Курочкіна аналізують «Лексичні трансформації в перекладі патентної документації Великої Британії українською мовою». Вони наголошують на зростаючому значенні перекладу патентної документації саме на фоні зростання обсягу науково-технічної інформації в умовах і за вимогами міжнародного ринку техніко-технологічного обміну. Своєчасне вивчення та ефективне використання науково-технічного досвіду неможливе без якісного перекладу супровідних матеріалів, насамперед, пакету інструкцій і патентів.

Сумнівно, чи можна знайти тему актуальнішу, серйознішу та навіть тривожнішу від тієї, яку винесли на сторінки часопису наші науковці, професор Денис Чик і доцент Тетяна Семегин: «Маніфестація концепту ПБРИДНА ВІЙНА у свідомості мовної та мовленнєвої особистості» – саме така проблема стала об'єктом їх аналітичних зусиль. Автори наголошують, що експансія метафоричного концепту ПБРИДНА ВІЙНА в мовній картині світу обумовлена екстралінгвістичними чинниками. Вони також визнали за доцільне згадати про полемологію – «науку, що вивчає війну, насилля, конфлікти». У статті висвітлюється міждисциплінарний статус концепту, його включеність до систем різних наук, насамперед гуманітарних, і обґрунтовується полівекторний підхід до трактування цього складного ментального явища. Автори вказують на суттєві відмінності між характером і формами класичної та ПБРИДНОЇ воєни і наголошують, що поняття останньої стало вживаним з початком агресії Російської Федерації проти України в 2014 році. У дослідженні названі основні ознаки ПБРИДНОЇ ВІЙНИ: комплексний характер (воєнні дії на території, експансія в соціальних мережах, дипломатичні провокації, фінансово-економічні диверсії), відсутність або розмитість поняття жертви агресії, відсутність офіційного оголошення війни, заперечення участі у війні її учасниками, масове застосування фейкових засобів (дезінформація, фальсифікація фактів і подій). У підсумку, наші науковці приходять до висновку: по-перше, для англосовітової та україномовної картини світу характерне одностороннє представлення концепту ПБРИДНА ВІЙНА; по-друге, основними ознаками такої війни виступають правова недосконалість або невизначеність, комплексний характер і застосування фейкових методів і засобів.

«Поетичний переклад віршової спадщини Абая Кунанбаєва у творчості «тихих ліриків»» характеризує кандидат філологічних наук, викладач Ліцею Київського міжнародного університету Ольга Шарагіна. Науковець звертає увагу на ідейно-образну систему творчості казахського поета, досліджує патріотичні мотиви його віршів, звертається до внутрішнього світу ліричного героя, в якому формується прагнення до національної самоідентифікації, історіософського осмислення власного існування в соціумі. Науковці Ужгородського НУ Галина Онищак і Євгенія Попович у статті «Лексико-семантичне моделювання у міжмовному аспекті» спрямувалися на зіставне дослідження лексико-семантичних особливостей позначення «моральності» як складової лексико-семантичної групи «Добро» в сучасних англійській та українській мовах, здійснене за допомогою зіставно-типологічного методу.

Актуальні питання методології та методики навчання іноземних мов аналізують автори-дослідники в розділі «Сучасні методи та технології навчання літератур і мов». Зокрема, доцент Київського університету імені Бориса Грінченка Світлана Сафарян характеризує «Формування читацької компетентності учнів з урахуванням основних принципів рецептивної естетики». Авторка подає читачу компетентність як знання законів, правил і норм літератури, що дозволяють планувати і здійснювати самостійну роботу з освоєння художніх текстів. Її формування неможливе без урахування ґрунтовних досліджень інших гуманітарних наук, насамперед і в тому числі, рецептивної естетики, яка вивчає проблеми сприйняття тексту реципієнтами. Звідси висновок: читача необхідно готувати до сприйняття літературного твору, враховуючи його індивідуальні особливості, особистий досвід і наявні знання.

Одинадцятий випуск часопису «Кременецькі компаративні студії» побачив світ завдяки професійній та злагоженій роботі творчого колективу, який готував видання до публікації: наукове редагування забезпечив професор Денис Чик; функції відповідального редактора були покладені на доцента Олену Пасічник, а технічного редактора – на лаборанта кафедри іноземних мов і методики їх навчання Ірину Ульяк; комп'ютерну верстку і художнє оформлення обкладинки здійснив Сергій Киричок, комп'ютерну графіку – секретар кафедри іноземних мов і методики їх навчання Тетяна Ропот.